

Bajka o potonulim zvonima – zavičajnost u slici i riječi

Iva Ciceran, dipl. knjiž.

Gradska knjižnica Pazin

ravnateljica@gk-pazin.hr; ivaciceran@yahoo.com

Sažetak

Knjižnica je s nakladničkom djelatnošću započela 2011. godine, a cilj joj je godišnje objaviti jedan do dva naslova koji su vezani uz Pazin. Objavljivanjem publikacija koje su tematski vezane uz Pazin i Pazinštinu, ili je autor/autorica iz Pazina ili Pazinštine, daje se doprinos zavičajnosti i bogati se zavičajna zbirka. Osim toga, objavljivanjem knjiga autoru se daje daljnji poticaj u književnom stvaralaštvu i radu te se promiče hrvatska književnost.

Daniel Načinović poznati je istarski autor iz čijeg je pera nastala još jedna bajka sa zavičajnom tematikom. *Bajka o potonulim zvonima – La fiaba delle campane sommerse* dvojezična je bajka u stihovima, a obrađuje znanu predaju s naših strana o zvonima koja su u Istri bila skidana sa zvonika kako bi se od njih pravile topovske kugle. Tekst je u stihovima, rimovan, a donosi dvanaest epizoda. Svaka strofa, na hrvatskom i talijanskom jeziku, ima jednak broj stihova i prikazuje jednu epizodu. Ilustracije za slikovnicu izradila je pazinska autorica Irina Kivela Ukotić. Knjiga je sadržajem okrenuta istarskom podneblju, fantastici i mirotvornim porukama. Budući da se neka zvona, koja nisu rastopljena za potrebe vojske, čuvaju u Muzeju grada Pazina, ovo je dodatni razlog za objavljivanje knjige koja obrađuje zavičajnost Pazina i Istre.

Ključne riječi: slikovnica, zavičajnost, bajka, dvojezičnost, Pazin, Daniel Načinović, Irina Kivela Ukotić

Književnost za djecu u Istri

Bajke, basne, legende i mitovi neiscrpni su motivi za književno stvaralaštvo svuda u svijetu, pa ni Istra nije iznimka. Osim navedenog, istarski autori i autorice crpe motive za svoje stvaralaštvo iz njezine bogate i često burne povijesti. Navedeno potvrđuju brojni autori u Istri koji stvaraju za djecu, iako često nisu poznati izvan njezinih granica. Treba napomenuti da su neki od njih književnici po profesiji, a drugi su tu vještinu razvili s vremenom i ne pišu samo za djecu. Čak bi se moglo reći da su i u Istri poznatiji po književnim djelima za odrasle. O svemu navedenom opširnije piše Vanesa Begić u knjizi *Suvremena književnost za djecu u Istri* (Pula, vlas-

tita naklada, 2012.).

Daniel Načinović među najplodnijim je istarskim autorima, ako ne i najplodniji. Mnoga svoja djela posvetio je djeci. Piše poeziju i prozu, kako na dijalektu, tako i na standardnom jeziku. Stvara na hrvatskom i talijanskom jeziku, prevodi i slika. Dobitnik je brojnih nagrada, među kojima i nagrade *Ivana Brlić-Mažuranić* za dječju književnost.

Zavičajnost u slici i riječi – od ideje do realizacije

Prvi nakladnički projekt knjižnice bila je knjiga poznatog meteorologa Milana Sijerkovića o klimi Pazina i Pazinštine. Iako je riječ o autoru koji nije iz Pazina, velik doprinos knjizi dali su članovi fotosekcije Društva likovnih stvaratelja Pazina i građani čije fotografije, više od stotinu njih, ilustriraju tekst i knjizi daju umjetničku notu, uz onu dokumentarnu.

Kao drugi nakladnički projekt knjižnica je odlučila objaviti djelo namijenjeno mlađim čitateljima. Ponovno se nastojalo doći do teme koja je vezana uz Pazin i Pazinštinu i jedan slučajan susret s Danielom Načinovićem bio je dovoljan da ne ostane sve samo na ideji.

Iako je bajka naslova *La fiaba delle campane sommerse* bila već objavljena 2002. godine u knjižici *Ur* pulske izdavačke kuće *Mara*, nikad nije objavljena na hrvatskom jeziku. U dogovoru s autorom odlučeno je da će se bajka objaviti kao dvojezična slikovnica kako bi bila dostupna i čitateljima izvan Istre. Za objavljivanje slikovnice zatražena je potpora Ministarstva kulture Republike Hrvatske preko natječaja koje Ministarstvo redovito objavljuje. Istodobno je zahtjev za sufinanciranje izdavanja slikovnice upućen Istarskoj županiji i Talijanskoj uniji (ured za Istarsku i Primorsko-goransku županiju je u Rijeci). Iako rezultati natječaja nisu bili poznati, a nisu stigli ni odgovori na zamolbe o potpori, počelo se s realizacijom projekta vjerujući u jedini mogući ishod, a to je predstavljanje slikovnice u Mjesecu hrvatske knjige 2012. godine. Prvotna je namjera bila da sam autor ilustrira slikovnicu, jer osim što je književnik, publicist i prevoditelj, publici je poznat i po svojim likovnim djelima. Nakon promišljanja, autor je predložio da ilustrator ipak bude netko drugi te da ponudi svoje viđenje bajke. Tu se došlo do „iskušanog recepta“ te se ilustratoricu ili ilustratora tražilo među članovima Društva likovnih stvaratelja Pazin. Gotovo odmah istaknulo se ime Irine Kivele Ukotić, koja do tada nije ilustrirala knjige, ali dijelom svojeg stvaralaštva naginje bajkovitom. Ubrzo nakon što je pročitala bajku, prezentirala je autoru i urednici prve skice. Uz male sugestije, postignut je dogovor između autora i ilustratorice te je počela s iščitavanjem bajke i izradom ilustracija. Valja napomenuti da joj je ostavljena sloboda u odabiru tehnike kako je se ne bi sputavalo u pričaju bajke slikom. Izrada ilustracija trajala je relativno kratko, oko dva mjeseca, tijekom kojih se nekoliko puta susrela s autorom i urednicom. U međuvremenu, knjižnica je aktivno radila na prikupljanju novca, te pregovorima s

tiskarom, grafičkim urednikom i korektorima za hrvatski i talijanski jezik.

Kao partner u organizacijskom i financijskom smislu javio se Muzej grada Pazina, u čijem se fundusu čuvaju zvona koja su doživjela sudbinu onih iz bajke. Također je uveden novi moment te se paralelno s predstavljanjem knjige planiralo prirediti izložbu ilustracija u Likovnoj galeriji. Na taj način izdavanje knjige postalo je projekt u čijoj su realizaciji i završnom predstavljanju sudjelovale dvije gradske ustanove i jedna gradska udruga. Svatko je uložio resurse kojima je raspolagao, prostorne i ljudske, a prema publici i medijima nastupalo se zajednički te je to postao glavni događaj mjeseca u gradu.

Mjesec hrvatske knjige 2012. godine knjižnica je započela predstavljanjem slikovnice *Bajka o potonulim zvonima – La fiaba delle campane sommerse*. Predstavljanje je organizirano u srednjovjekovnom kaštelu, u prostorima Muzeja grada Pazina. Nakon predstavljanja, svi zainteresirani mogli su razgledati zbirku zvona koja su tijekom Drugog svjetskog rata talijanski vojnici skinuli sa zvonika da bi ih rastopili za potrebe ratovanja. Zvona nisu uspjeli odvesti pa su ostala u Istri. Neka su vraćena na zvonike, a neka se čuvaju u fundusu muzeja.

Već sljedećeg dana u Likovnoj galeriji otvorena je istoimena izložba. Posjetitelji su mogli uživati u originalnim ilustracijama, skicama i radnim verzijama. Osim navedenog, bila je izložena i grafička priprema za knjigu, što se pokazalo veoma dobrim jer su djeca predškolskog i osnovnoškolskog uzrasta organizirano dolazila u razgledanje izložbe.

Bajka o potonulim zvonima - La fiaba delle campane sommerse – **bajka za sve**

Slikovnica se danas često naziva robom te se pri njihovom izdavanju često više vodi računa o tržišnim kriterijima nego o kvaliteti. Dobru slikovnicu karakterizira umjetnička razina teksta i ilustracija, koji zajedno čine savršenu simbiozu. To se i nastojalo postići pri objavljivanju ove bajke.

Fabula ove bajke ispričana je u dvanaest strofa. Čitatelj upoznaje grad u koji stiže rat i vojnici skidaju zvona da bi ih jedrenjacima odvezli preko mora i rastopili za topovske kugle. Dupini s pučine zabrinuto osluškiju i ne čuju zvuk zvona. U pomoć stiže sveti Nikola, koji priziva oluju, potapa jedrenjake te zvona završe na morskome dnu. Stanovnici mora tada donose odluku da zvona trebaju vratiti u grad, što u konačnici biva učinjeno. Paralelno se prati radnja u gradu s čijeg se zvonika ne čuju zvona, a zabrinuti stanovnici pitaju se hoće li biti vraćena. Sve završava svečanošću i vjenčanjem mladog zaljubljenog para. Prva i zadnja strofa su slične, i dok se u prvoj čitatelj upoznaje s gradom i uvodi u radnju, zadnja svojim stihovima i ritmom nagovještava smiraj dana i zaokružuje priču.

Svih dvanaest strofa prate dojmljive ilustracije u tehnici laviranog tuša i flo-mastera. Ilustracije već na prvi pogled bojama i dinamikom crteža sugeriraju osjećaje

koji prate radnju. Vizurama grada daju se naznake da je riječ o istarskim mjestima. Na jednoj se ilustraciji prepoznaju naznake Rovinja ili Vrsara, a već na idućoj malog ribarskog mjesta Fažane. Ilustratorica tako prati autora koji ni jednom nije imenovao grad u kojem se zbiva radnja. Upravo zbog toga bajka je univerzalna i primjenjiva ne samo na Istru, nego i na cijeli Jadran.

Ova bajka u stihovima okrenuta je istarskom podneblju, fantastici i mirotvornim porukama. Sadržajem je možda prilagođenija učenicima mlađe školske dobi, no može se čitati i djeci predškolskoga uzrasta. Jedna razina čitanja je doslovno čitanje radnje, dok ona druga potiče čitatelja na istraživanje povijesti vlastitog zavičaja. Dvojezičnost je u skladu s njegovanjem jezične i kulturne baštine Istarske županije.

Život slikovnice

Nakon predstavljanja slikovnice i postavljene izložbe u Pazinu, nastavljeno je njezino putovanje do čitatelja. Slikovnica je predstavljena u Narodnoj knjižnici i čitaonici Buzet, koja djeluje pri Pučkom otvorenom učilištu *Augustin Vivoda*, na festivalu dječje knjige *Monte Librić* u Puli te u Galeriji *Cvajner* u Puli. U isto vrijeme u Galeriji *Cvajner* postavljena je i izložba ilustracija. Osim u Puli i Pazinu, izložba je gostovala i u Gradskoj knjižnici Novigrad.

Slikovnica je dana i u distribuciju po knjižnicama, na festival dječje knjige *Monte Librić*, te je naklada od 700 primjeraka rasprodana.

Literatura

1. Begić, V. Suvremena književnost za djecu u Istri. Pula: vlastita naklada, 2012.
2. Crnković, M. Dječja književnost. Zagreb: Školska knjiga, 1982.
3. Hranjec, S. Ogledi o dječjoj književnosti. Zagreb: Alfa, 2009.
4. Načinović, D. Bajka o potonulim zvonima = La fiaba delle campane sommerse, Pazin: Gradska knjižnica Pazin ; Muzej Grada Pazina, 2012.